

KRONIKLER

MEVZUAT KRONİĞİ

ÂMME HUKUKU

1 Temmuz - 31 Aralık 1962

Kanunlar

1. Uzun Vadeli Plânın Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması hakkında Kanun.

Bilindiği üzere, yeni Anayasamız 41 ve 129. maddeleriyle, Plânlama ve Devlet Plânlama Teşkilâtını birer Anayasa kavramı ve kurumu olarak kabul etmiş ve fakat bu plânlamanın «Demokratik» olması şartını koşmuştur.

Demokratik plânlamadan amaç: Plânlamanın Devlet yapısı içinde dördüncü bir kuvvet olarak yer alamaması, ekonomik ve sosyal politikanın ve amaçların belirtilmesinin Hükûmete ve Parlâmentoya ait bulunmasıdır. Ancak siyasi kararların, ilim ve teknik esaslar gözönünde bulunduracak şekilde, alınması demokratik bir zaruret olduğundan, Plânlama Teşkilâtı bu konularda Hükûmete tavsiyelerde bulunan bir teknik kurul olarak yer alabilmektedir.

Nitekim 30 Eylül 1960 tarihli ve 91 sayılı Devlet Plânlama Teşkilâtı Kurulması hakkındaki Kanunun teşkilâta tanıdığı ödevlerin ışığı altında ve bizzat sözü geçen kurulun yayınladığı bir broşürde belirttiği üzere: «Devlet Plânlama Teşkilâtı, iktisadî ve sosyal politikanın ve hedeflerin tayininde ve iktisadî politikayı ilgilendiren faaliyetlerin koordinasyonunda Hükûmete yardımcı olacak ve müşavirlik edecektir. Plânlar ve programlar konusunda nihai karar hükûmete aittir. Devlet Plânlama Teşkilâtı plânın hazırlanmasıyla ilgili teknik çalışmaları yapacaktır. Kanunun bu hükümleri Teşkilâtın tamamen demokratik bir mekanizma içinde işlenmesini sağlamaktadır.»¹.

[1] Plânlama nedir? Nicin plân yapıyoruz? Devlet Plânlama Teşkilâtı Teşkilâtı yayınları, Ankara 1962, s. 17.

91 sayılı kanunla kurulan Yüksek Plânlama Kurulu siyasi ve teknik mülâhazaların ve kişilerin karşılaştığı karma bir organ olup bundan amaç; siyasi ve teknik otoriteler arasında bir denge kurulması, daha doğrusu siyasi kararların alınmasında siyaset adamlarıyla teknisyenlerin işbirliği yapmalarının sağlanmasıdır.

Sözü geçen Kurulun başlıca görevi; iktisadî ve sosyal amaçların ve yapılacak plânın stratejisinin belirtilmesidir. Nitekim Devlet Plânlama Teşkilâtınca hazırlanan çeşitli alternatifler Yüksek Plânlama Kurulunda incelenmiş ve Türk toplumunun refahının arttırılmasındaki amaçlarda bu amaçlara ulaşmak için uygulanacak strateji tesbit edilerek Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Yüksek Plânlama Kurulu, Plânlama Merkez Teşkilâtı tarafından hazırlanan plânı bilhassa bu ana amaç ve stratejiye göre incelemekte, uygun olduğu kanaatine vardığı takdirde, plânı Bakanlar Kuruluna göndermektedir. Bu plânın Bakanlar Kurulunda kabul edilmesinden sonra ayrıca yasama organının onayına sunulacağı malûmdur.

İşte T.B.M.M. 16 Ekim 1962 tarih ve 77 sayılı Uzun Vadeli «Plânın yürürlüğe konması ve bütünlüğünün korunması hakkında» ki kanunla (RG. 18 Ekim 1962 - 11235) Uzun Vadeli Plânın T.B.M.M. ne sunulması görüşülmesi ve değişiklik yapılması usullerini «Demokratik Plânlama» icaplarına uygun olarak tanzim etmektedir.

2. Askerî Yargıtayın Kuruluşu hakkında Kanun.

Esasen 1961 Anayasasının Genel Gerekçesinde de belirtildiği üzere; Hukuk Devletinin temel unsuru bütün Devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olmasıdır. Bu uygunluğu sağlayacak makamlar yargı organlarıdır. Anayasa bütün Devlet faaliyetlerini kaideler hiyerarşisi içinde kazai murakabeye tâbi tutmuş bulunmaktadır.

Kazai denetimi yapacak organların bağımsızlığı bu denetimin ciddiyet ve müessiriyetinin şartıdır. Bu bakımdan, hâkimler ve mahkemeler üzerinde her çeşit tesirleri bertaraf edici hükümler tasarıya konulmuş mahkemeler yürütme ve yasama organı karşısında tamamiyle bağımsız hale getirilmiş, hâkimlerin her türlü hakları teminat altına alınmış ve bu maksatla bir Yüksek Hâkimler Şûrası kurulmuştur. Anayasa Yüksek Mahkemelerimizi Anayasa organları haline getirmektedir. Gerçekten Anayasa Mahkemeleri yanında, Yargıtay, Danıştay ve Askerî Yargıtay kabul edilen üç

kaza sisteminin en yüksek organı olarak Anayasada yer almıştır. Bunlar arasında doğabilecek görev uyuşmazlıklarını çözecek olan Uyuşmazlık Mahkemesi de sistemdeki yerini bulmuş olmaktadır.

Her üç kaza sisteminin hususiyetleri göz önünde bulundurularak aynı hükümlere tâbi tutulması uygun görülmüş, Askerî Yargıtay ve Askerî Yargı, hizmetin icapları ile yargı görevinin gereklerinin telifi esasına göre tanzim olunmuştur.

Nitekim Anayasa «Askerî Yargıtay» kenar başlığını taşıyan 141. maddesinde Askerî Yargıtay üyeleri ile Başsavcısını hâkimlik niteliğine sahip, 40 yaşını bitirmiş ve en az on yıl askerî hâkimlik veya askerî savcılık yapmış kimseler arasından, Askerî Yargıtay Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla boş yerin üç misli olarak gösterdiği adaylar arasından Cumhurbaşkanlığınca seçileceğini, Askerî Yargıtayın, kuruluşunu, işleyiş ve yargılama usulleriyle üyeler hakkındaki disiplin işlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini tasrih etmiştir.

İşte 4 Aralık 1962 tarih ve 127 sayılı Askerî Yargıtayın Kuruluşu hakkındaki Kanun (RG. 12 Aralık 1962 - 11280), daha evvel Askerî Yargılama Usul Kanunu ile tanzim edilmiş olan bu müesseseyi Anayasanın icaplarına uygun şekilde ve bağımsız bir kanunla tanzim etmiş bulunmaktadır.

3. Millî Güvenlik Kurulu Kanunu.

1961 Anayasamız Millî Savunda konusunda bir yenilik olmak üzere «Millî Güvenlik Kurulu» adlı yeni bir Anayasa Organı ihdas etmiştir.

Gerçekten Anayasamızın III. maddesinde şöyle denilmektedir:

«Millî Güvenlik Kurulu, kanunun gösterdiği Bakanlar ile Genel Kurmay Başkanı ve Kuvvet temsilcilerinden kuruludur.

Millî Güvenlik Kuruluna Cumhurbaşkanı başkanlık eder; bulunmadığı zaman, bu görevi Başbakan yapar.

Millî Güvenlik Kurulu, Millî Güvenlikle ilgili kararların alınmasında ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcılık etmek üzere, gerekli temel görüşleri Bakanlar Kuruluna bildirir.»

Nitekim, buna istinaden çıkarılan 2 Aralık 1962 tarihli ve 129 sayılı Millî Güvenlik Kurulu Kanununun I. maddesine göre bu kurul «Cumhurbaşkanının, hazır bulunmadığı zaman Başbakanın başkanlığında, Başbakan, Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcıları

Milli Savunma, İç İşleri, Dış İşleri, Maliye, Ulaştırma ve Çalışma Bakanları ile gündemle ilgili olarak Başbakanın davet edeceği diğer Bakanlardan ve Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlarından kurulur.» (RG. 19 Aralık 1962 - 11286).

Ayda bir defa toplanacak ve çalışma usullerini ayrı bir yönetmelikle tanzim edecek olan Milli Güvenlik Kurulunun, Milli güvenlikle ilgili kararların alınmasında ve koordinasyonun sağlanmasında Bakanlar Kuruluna yardımcılık etmek üzere bildireceği temel görüşlerin ne olduğu 129 sayılı, kanunun 2. maddesinde dört bend halinde sayılmaktadır.

Nihayet yine aynı kanunun tetkikinden Milli Güvenlik Kurulunun, memleketimizde 5399 sayılı kanunla ihdas edilmiş bulunan Milli Savunma Yüksek Kurulunun görevlerini de deruhte ederek onun yerini alacağı anlaşılmaktadır.

Nitekim, Anayasanın geçici 7. maddesi, bu Anayasa ile kabul edilmiş olan Yeni Organ, kurum ve kurulların kuruluş ve işleyişi ile ilgili kanunların T.B.M.M. nin ilk toplantısından başlayarak en geç altı ay içinde çıkarılmasını âmir bulunduğu, Parlâmentoya verilen bu altı aylık süre 25 Nisan 1962 günü sona erdiğine göre, Kanun vazunun Yüksek Güvenlik Kurulunu yeni bir organ değil sadece yeni Anayasada yer alan bir organ olarak telâkki ettiği anlaşılmaktadır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

DEVLETLER HUKUKU ENSTİTÜSÜ

Docent Dr. İsmet GİRİTLİ

C E Z A H U K U K U

1) Ateşli silâhlar.

6136 sayılı ve 10.7.1953 tarihli «Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkında Kanun» nun 7. maddesi ateşli silâhları kimlerin taşıyabileceğini saymaktadır. Bu maddeye göre:

- 1) Hususi kanunlarına göre silâh taşıma salâhiyetini haiz olanlar;
- 2) İcra Vekilleri Heyeti kararıyla silâh taşıyabileceklerine karar verilen Devlet, Belediye, Özel İdare ve İktisadi Devlet Teşekkülleri memur ve hizmetlileri;
- 3) İçişleri Vekâletince tespit ve tayin edilecek esaslar dairesin-

de Vali ve Kaymakamlar tarafından verilecek izin vesikasını alanlar

ateşli silâh taşıyabilmekte veya bulundurabilmektedir.

21 Eylül 1962 tarihli Resmî Gazetede neşredilen Yönetmelik işte bu 7. maddenin 3. bendi gereğince İçişleri Bakanlığınca hazırlanmıştır.

Yönetmelikte Vali ve Kaymakamların kimlere silâh taşıma izin vesikası vereceği gösterilmiştir (m. 1). Bunun gibi, kimlere vesika verilmeyeceği de ayrıca tasrih edilmiştir (m. 8). Yönetmelik, silâh taşıma gibi, silâh bulundurma şartlarını da saymış, mermilerin nereden temin edileceğini göstermiş, kanunun 11. maddesinde bahsi geçen hâtıra teşkil eden veya antika olan ateşli silâhlara girdiği için izin verilmesi mecburî olan silâhlar arasına girecek bazı silâhları saymıştır (m. 11).

Bu yönetmelik, ateşli silâh satın alınması, bulundurulması ve taşınması ile ilgili olarak Bakanlıkça daha önce tespit edilmiş olan esasları yürürlükten kaldırmıştır (m. 12).

2) Af.

18 Ekim 1962 tarihli Resmî Gazetede neşredilmiş 78 sayılı «Anayasayı ihlâl suçundan Yüksek Adalet Divanınca mahkûm edilenlerin cezalarının kısmen affı hakkında Kanun» Türk Ceza Kanununun 146. maddesine göre mahkûm olanların muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalarından 4 yıl indirmekte, emniyeti umumîye nezareti altına alınma cezalarının, tahliye tarihinden itibaren tatbiki gereken kanunî mahcuriyet haline ve hususî kanunlarda yazılı muayyen bir meslek ve sanatın icrasının men'ine dair hükümleri kaldırmaktadır.

CEZA MUHALEMESİ HUKUKU

3) Duruşmanın inzibatı.

5 Ekim 1963 tarihli Resmî Gazetede neşredilen 73 sayılı kanunun birinci maddesi Avukatlık Kanununun 49. maddesini değiştirmiştir. Yeni şekle göre, duruşmanın inzibatı hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun duruşmanın inzibatına müteallik hükümleri mahfuz olmakla beraber,

avukatlar bu hükümlere göre tevkif edilemeyecekler, haklarında hafif hapis veya hafif para cezasına hükmolunamayacaktır.

Daha evvel, gerek Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 150., gerekse Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 379. maddeleri gereğince haklarında muameleye başlanmış avukatlara ceza verilemeyeceği, kararların yerine getirilemeyeceği ayrıca kaydedilmiştir. Kanaatimizce, kanunun bu hükmü füzulidir; lehte ceza kanunlarının geçmişe yürütmesi hakkındaki kaidenin bu işlerde de, sarahat olmasa bile uygulanması mümkündür.

Avukatların vazifelerini lâyıkile yapabilmelerine engel olacak bir şekilde mânalandırılabilir hükümler de bu suretle sarahat kazanmış bulunmaktadır.

4) Müdafaa.

Avukatlık Kanununun 117. maddesi, Anayasada kabul edilmiş olan müdafaa hakkına aykırı bir takım hükümleri ihtiva etmekteydi; bu maddeye göre, Baro idare meclisinin talebi üzerine, hay-siyet divanı, hattâ isterse avukatı bile dinlemeden, bir avukatı levhadan silebilir, bu karara karşı hiç bir mercie müracaat imkânı bulunamazdı. Hakkında bu şekilde bir muamele yapılmasının sebebi olarak, avukatın mevzuu irtica olan yahut milli vahdet ve şuurla telifi mümkün olmayan fiillere müteallik dâvaları deruhte etmeyi itiyat etmesi, yahut muhitindeki temas ve faaliyetleri itibariyle muayyen bir baro mıntıkası dahilinde avukatlık yapmasının millî, meslekî ahlâk veya menfaat bakımından tecviz edilmemesi kâfi idi.

5 Ekim 1963 tarihli Resmî Gazetede neşredilmiş 73 sayılı kanunun ikinci maddesi bu hükmü ilga etmiştir. Aynı kanunun geçici 2. maddesi bahis konusu 117. maddeye göre başlamış muamelelerin durdurulacağını, ittihaz olunan kararların da yerine getirilmeyeceğini, meslekten çıkarılan veya baro levhasından kaydı silinenlerin haklarının baro idare kurullarınca iade olunacağını kaydetmektedir. Kanaatimizce, kalkan bir maddeye göre muamele yapılması kabul olunamayacağı için ilk iki tasrihat füzulî, fakat iade hakkındaki hüküm yerindedir.

Bu suretle, ilerde Anayasaya aykırı olduğu için iptali muhakkak olan bir hükmün kaldırılması çok isabetli olmuştur.